

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

**Копейка А. Ю., студентка*,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Прибуток — це та частина виручки, яка залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства.

Характеризуючи перевищення надходжень над витратами, прибуток виражає мету підприємницької діяльності і береться за головний показник її результативності (ефективності).

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства спрямується на те, щоб забезпечити зростання прибутку або принаймні стабілізацію його на певному рівні.

Залежно від формування та розподілу виокремлюють кілька видів прибутку. Насамперед, розрізняють загальний прибуток і прибуток після оподаткування. Загальний прибуток — це весь прибуток підприємства, одержаний від усіх видів діяльності, до його оподаткування та розподілу. Такий прибуток інакше називають балансовим. Прибуток після оподаткування, тобто прибуток, який реально поступає в розпорядження підприємства, має поширену у вітчизняній літературі та практиці назву — чистий прибуток [1].

У процесі формування прибутку відображаються всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства: рівень використання основних і оборотних коштів (капіталу), технології, організації виробництва і праці. Абсолютна величина прибутку показує результати зниження собівартості та зростання обсягу реалізованої продукції [2].

Механізм формування прибутку – прибуток формується шляхом складання надходжень доходів надійшли на підприємство, та вирахування з них відповідних витрат і відрахувань.

Розрахунок прибутку та відрахувань з прибутку виробляється в такий спосіб:

---

* Науковий керівник – Даниленко В. В., асистент

1. Виручка від продажу товарів продукції, робіт послуг;
2. Податок на додану вартість – непрямий податок, форма вилучення до бюджету частини доданої вартості, яка створюється на всіх стадіях процесу виробництва товарів, робіт і послуг та вноситься до бюджету у міру реалізації;
3. Акцизи – один з видів непрямого податку, який встановлюється переважно на предмети масового споживання (тютюн, вино тощо);
4. Інші обов'язкові платежі з виручки;
5. Виручка нетто від продажу;
6. Собівартість проданих товарів, продукції, робіт, послуг;
7. Валовий прибуток – різниця між виручкою від реалізації товару і собівартістю реалізованої продукції; Обчислюється до вирахування витрат, нарахування заробітної плати, податків і процентних платежів;
8. Комерційні витрати;
9. Управлінські витрати;
10. Прибуток від продажів;
11. Сальдо операційних доходів-витрат;
12. Сальдо позареалізаційних доходів-витрат;
13. Збитки минулих років;
14. Прибуток (збиток) до оподаткування – балансовий прибуток, відкладені податкові активи;
15. Відкладені податкові зобов'язання;
16. Поточний податок на прибуток ($14 \times$ ставка податку, зараз 20%);
17. Чистий прибуток – частина балансового прибутку підприємства, який залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань і інших обов'язкових платежів до бюджету. Чистий прибуток використовується для збільшення оборотних коштів підприємства, формування фондів і резервів, і реінвестицій у виробництво.

При розподілі прибутку виходять з наступних принципів:

1. Першочергове виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом;
2. Прибуток, який залишився в розпорядженні господарюючого суб'єкта, розподіляється на накопичення і споживання у відповідності з економічно обґрунтованими пропорціями.

Орієнтиром для встановлення співвідношення між накопиченням і споживанням повинні бути стан виробничих фондів і конкурентоспроможність продукції, яка випускається. У процесі розподілу чистого прибутку господарюючий суб'єкт має право самостійно визначити спосіб розподілу прибутку.

Розподіл чистого прибутку може бути здійснений за допомогою утворення спеціальних фондів: фонду накопичення, фонду споживання і резервних фондів або шляхом безпосереднього розподілу чистого прибутку за окремими напрямками. У першому випадку господарюючий суб'єкт повинен додатково скласти кошториси витрачання фондів споживання і накопичення у вигляді доповнення до фінансового плану. У другому – розподіл прибутку відбивається у фінансовому плані.

Фонд накопичення використовується на науково-дослідні, проектні, конструкторські та технологічні роботи, розробку та освоєння нових видів продукції, технологічних процесів, на витрати, пов'язані з технічним переозброєнням і реконструкцією, погашення довгострокових позик і сплату відсотків по них, сплату відсотків по короткострокових позиках понад сум, що відносяться на собівартість продукції, приріст оборотних коштів, витрати на проведення природоохоронних заходів, внески в якості внесків засновників у створення статутного капіталу інших організацій, внески спілкам, асоціаціям, концернам, до складу яких входить господарюючий суб'єкт тощо.

Фонд споживання використовується на соціальний розвиток і соціальні потреби. За рахунок нього фінансуються витрати по експлуатації об'єктів соціально-побутового призначення, що перебувають на балансі господарюючого суб'єкта, будівництво об'єктів невиробничого призначення, проведення оздоровчих та культурно-масових заходів, здійснюється виплата премій за виконання особливо важливих виробничих завдань, надання матеріальної допомоги, надбавок до пенсій, компенсація працівникам подорожчання вартості харчування в їдальнях і буфетах і т. п.[3].

Принципи розподілу прибутку можна сформулювати наступним чином:

- прибуток, одержуваний підприємством в результаті виробничо-

господарської та фінансової діяльності, розподіляється між державою і підприємством як суб'єктом господарювання;

- прибуток для держави надходить до відповідних бюджетів у вигляді податків і зборів, ставки яких не можуть бути довільно змінені. Склад і ставки податків, порядок їх обчислення і внесків до бюджету встановлюються законодавчо;

- величина прибутку підприємства, який залишився в його розпорядженні після сплати податків, не повинна знижувати його зацікавленості в зростанні обсягу виробництва і поліпшення результатів виробничо-господарської та фінансової діяльності;

- прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства, в першу чергу, направляється на нагромадження, що забезпечує його подальший розвиток, і тільки в іншій частині – на споживання.

На підприємстві розподілу підлягає чистий прибуток, тобто прибуток, який залишився в розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів. З неї стягуються санкції, що сплачуються до бюджету і деякі позабюджетні фонди. У сучасних умовах господарювання держава не встановлює будь-яких нормативів розподілу прибутку, але через порядок надання податкових пільг стимулює спрямування прибутку на капітальні вкладення виробничого та невиробничого характеру, на благодійні цілі, фінансування природоохоронних заходів, витрат з утримання об'єктів і закладів соціальної сфери та інше [4, 5].

Література.

1. <http://readbookz.com/books/1.html> – Економіка підприємств (2001) Формування та використання прибутку.
2. Кейлер В.А. Економіка підприємства – Москва-Новосибірськ: ИНФРА-М-НГАЕіУ, 2000. – 132 с
3. Дробозіна Л. А., Окунева Л. П., Андросова Л. Д. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. М.: Фінанси, 1999. – 479 с.
4. Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 268 с.
5. Партин Г. О., Загородній А. Г. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2006. – 379 с.